

Victor Lund Shammas og Tomas Bjerke Holen

Livet etter det 21. århundret

En samtale med McKenzie Wark

McKenzie Wark er professor ved New School i New York. Han er født og oppvokst i Australia, utdannet medieviter og har skrevet en rekke bøker om alt fra Guy Debords situasjonisme, tidlig sovjetisk utopisme og hackerkultur. I sin nyeste bok, *General Intellects: Twenty-One Thinkers for the Twenty-First Century* (Verso 2017), presenterer Wark en rekke av nåtidens viktigste tenkere, deriblant Judith Butler, Jodi Dean, Donna Haraway, Kojin Karatani, Maurizio Lazarato og Slavoj Žižek. Wark gjestet Oslo i august for å holde foredrag i regi av stiftelsen FORART. Under foredraget ved Litteraturhuset understreket Wark nødvendigheten av å skue utover filosofiens grenser: Kritisk teori bør utformes i lys av konkrete arbeidsprosesser. Vi møtte Wark dagen etter foredraget for å høre mer om hva han mener om noen av dagens største utfordringer, fra prekære arbeidsforhold til globale klimaendringer.

Shammas: *La oss begynne ved å snakke om et gjentagende motiv i tekstene dine, ideen om «nødvendigheten av å forlate det 21. århundret». Slavoj Žižek snakker om behovet for å forlate det 20. århundret – med det mener Žižek at vi må erkjenne at venstresiden feilet, noe du også diskuterte under foredraget ditt i går kveld. Hva innebærer det å «forlate det 21. århundret»?*

Wark: «Å forlate det 20. århundret» kommer faktisk fra situasjonistene. Jeg husker ikke lenger hvilken tekst det er fra – det er litt sånn at jeg tømmer hjernen straks jeg har sluttet å jobbe med noe: «Ja, jeg skrev tre bøker om dette, og jeg husker ingenting!» (*ler*) Men for situasjonistenes del var det på sett og vis en historisk gest: Det 20. århundret er en feilskjebne. Historien havnet på feilspor.

De skriver dette på 1950- og 1960-tallet, så de er kommet ganske langt på vei inn i det 20. århundret, og de prøver å finne en vei ut av sitt eget århundre.

Men jeg tenkte at det å skulle «forlate det 21. århundret» hadde en litt annen valør. Vi nærmer oss tjue prosent, og det føles som om det fortsatt er et nytt sted, men et sted vi ikke nødvendigvis kommer til å overleve. Før var det «sosi-alisme eller barbari», som Rosa Luxemburg skrev, men nå er det litt mer som om det dreier seg om «barbari eller barbari». Spørsmålet nå er mer, hva slags barbari velger du? Eric Hobsbawms bok om det 20. århundret heter *Ekstremismens tidsalder*, og jeg tenkte at kanskje vi ennå ikke har vært gjennom det verste. Været er allerede mer ekstremt enn det var før. Flyktningkrisen nå er verre enn den var i forrige århundre. Så kanskje vi ikke har sett det verste ennå. Det vi bør tenke på, er hvorvidt en annen historisk skjebne er mulig, og vi kan tenke på det gjennom denne frasen, «å forlate det 21. århundret».

Shammas: *Er det ikke for tidlig å forlate et århundre som knapt har begynt?*

Wark: Det er for *sent*, i den forstand at skipet allerede har seilt for klima-endringer. Selv hvis vi avkarboniserer *nå*, er det likevel nok karbon i atmosfæren til at vi har ødelagt for oss selv for godt. Det er realitetene som må håndteres: En geologisk ustabilitet som er enestående for vår artsværen. Forrige gang noe lignende skjedde, var vi ennå ikke blitt *Homo sapiens sapiens*. Vi vet faktisk ingenting om hvor vi er på vei hen eller hva vi holder på med.

Holen: *Under foredraget ditt i går sa du at «du kan ikke være en materialist i filosofien, fordi hvis du er en filosofisk materialist, vil du vende deg mot andre kunnskapsområder», deriblant vitenskapen – en deleuziansk tanke, det minner om Deleuzes radikale empirisme. Er Deleuze en tenker som resonnerer med arbeidet ditt?*

Wark: Ja, du vet, jeg var en innbitt deleuzianer i mange år. Men Deleuze ønsker seg en spesiell rolle for filosofien som jeg kanskje ikke er helt med på. På den andre siden var han en profesjonell filosof – filosofi var det Deleuze drev med på heltid, så det gir kanskje mening for ham å si det. Men, Deleuze ville sette dannelsen av begreper, persepsjoner [*percepts*] og affeksjoner [*affects*] på samme nivå, som jo nesten er akseptabelt.

Men jeg tror dannelsen av begreper har en enda mer ydmyk funksjon, særlig hvis man er materialist: Hvilke arbeidsprosesser ligger bak oppdagelsen av den materielle verdenen? Ikke filosofiske, men vitenskapelige – og det faktiske arbeidslivet. Så kanskje det finnes en enda mer ydmyk rolle for begrepsdannelsen. Ville ikke det vært flott? Begreper er mektige, men funksjonen deres kommer i andre rekke i forhold til de tingene man trenger et begrep om. Det er eksternt.

Shammas: *I arbeidet ditt snakker du om «hypokritisk teori», en form for kritisk teori som i realiteten ikke er like kritisk som man gjerne vil ha det til. Hvilke begreper inngår i en «ikke-hypokritisk» teori? Hvilke begreper trenger vi til å forstå verdenen vår?*

Wark: Vel, kanskje det er to deler til dette svaret. Det ene er det klassiske. Noen av disse spørsmålene er ikke løsbare. Så, hvordan ville et begrep om naturen sett ut? Vi kan ikke løse dette, og likevel er det noen begreper som fungerer bedre enn andre, gitt ytre omstendigheter. Naturfilosofien er tilbake på agendaen, med nymaterialismen og alt det der. På 1980-tallet var det det siste man ville funnet på å drive med.

Men det finnes også en veldig opplyst måte å tenke på begrepsdannelse. Deleuze har en idé om *ett begrep for hver persepsjon*, som er hans høyst merkelige lesning av hva empirismen dreier seg om. Den er ikke *ikke-konseptuell*, men *multikonseptuell*: Hver persepsjon har sitt begrep. Det er en interessant tilnærming og helt motsatt av hvordan jeg ble opplært til å lese Hume. Muligens er det snakk om høyst midlertidige begreper. Du bare lager dem og ser om de fungerer. Et godt faktum er *for det meste* sant om en spesifikk ting. Et godt begrep er *delvis* sant om mange ting. Det er begrepets første funksjon.

Shammas: *I bøkene dine er det et stadig engasjement med kritisk teori, men du har også en viss distanse til feltet. Har kritisk teori en fremtid? Er feltet på rett spor eller beveger det seg i feil retning?*

Wark: Det er slående hvordan personer som blir behandlet som kanoniske figurer i den akademiske versjonen av kritisk teori, ikke springer ut av det akademiske i det hele tatt. Spinoza var ikke en profesjonell filosof, Marx var ikke en profesjonell filosof, Freud var det heller ikke. Nietzsche *var* det, fikk sparken –

og skrev alle de tingene som vi faktisk bryr oss om, i en tidlig pensjonstilværelse. Disse tenkerne var ikke et produkt av faget. Så det er en slags pervers tilstand hvor kritisk teori trenger outsideren. Den akademiske filosofien nektet å gi Walter Benjamin doktorgraden, og nå er han påkrevd lesning. Dette blir sjeldent diskutert i kritisk teori. Kritisk teori er ikke spesielt kritisk til sine egne produksjonsmidler.

Shammas: Det passer vel godt inn med våre bekymringer knyttet til universitetet som institusjon. Er universitetet organisert på riktig måte? Bør vi holde oss utenfor universitetet? Eller, mer emfatisk, er universitetet dødt, og bør vi bevege oss forbi det?

Wark: Vel, jeg håper ikke det er tilfellet. For alle dets mangler, er det en institusjonell form som det ville vært vanskelig å leve uten. Men jeg tror universitetet har en del problemer – ikke for første gang, kan jeg tillegge. Det har faktisk å gjøre med media. Jeg kommer fra medieteorier, så jeg har prøvd å tenke på universitetene som sammenkoblinger av mediepraksiser, og jeg har forsøkt å tenke på hvordan disse har forandret seg. Dette er en tid med endringer i mediale former, men det er ikke en enestående tid.

Universitetene fant opp skriptoriet. (Jeg snakker om den europeiske konteksten her.) De fant ut hvordan de skulle tilpasse seg boktrykkerkunstens tidsalder, og så klarte de ikke egentlig å tilpasse seg kringkastingsepoken. Istedenfor så universitetet på seg selv om et alternativ til kringkastingens tidsalder, som kanskje ikke er den verste strategien man kan tenke seg. Alt dette står i Harold Innis: Det som er med kringkastingemedier, er at de er «rombindende», de skaper offentlige nasjonalkulturer gjennom nasjonale fjernsynssendinger, men de er ikke «tidsbindende» – de har ikke peiling på hva som skjedde i går eller for flere år siden. Så universitetene så på seg selv som noe som befant seg langs den motsatte aksene, på sett og vis.

Men hva gjør man med universitetenes forhold til nåtidige medieformer? Ingen vet. I mellomtiden blir de av oss som befinner seg ved universitetet, sett på som et slags offentlig gode som kan strippest ned og privatiseres. Det finnes en ny herskende klasse som ønsker å kommodifisere *all* informasjon. I tillegg blir vi infiltrert av arbeidsstyringsteknikker som har oppdaget hva som bør gjøres med intellektuell arbeidskraft. Før i tiden var universitetet det store unntaket, men nå kan det organiseres som en fabrikk.

Holen: *Du skriver om dette i General Intellectuals, hvor den moderne intellektuelles eller akademikers rolle har blitt podet inn i hele dette økonomiske systemet.*

Wark: Ja, og det er relativt nytt. Gramsci har et nyttig skille mellom tradisjonelle og organiske intellektuelle. Flesteparten av dem jeg skriver om i *General Intellectuals*, er fortsatt bare tradisjonelle intellektuelle. På den måten hører de ikke egentlig til det 21. århundret. Så man er avhengig av en slags residual motvekt, intellektuelle privilegier som er til overs. Men det kommer ikke til å vare særlig mye lenger. Så hva er en annen modell for kritisk, kreativ kunnskapspraksis? Jeg vet ikke! (*ler*) Det må vi finne ut av!

Shammas: *Det er interessant hvordan en rekke nye, fascinerende ideer blir skapt i kunstheltet, i designskoler, som Benjamin Bratton, som du snakket om i går, som vel er designprofessor; og du selv snakket i går i konteksten av en forelesningsserie om kunst. Er det riktig å si at den tradisjonelle samfunnsvitenskapen og akademiske filosofien har mistet grepet om produksjonen av nye, innovative ideer? Har de blitt latt i stikken, på sett og vis?*

Wark: Det er mulig at det hele kommer og går litt. Men det er spesifikke sosiologiske, historiske, politiske og tekniske omstendigheter der kritisk teori, forstått bredt, kan få en del slagkraft. Jeg ble formet i spenningen mellom fransk marxisme og fransk poststrukturalisme. Men sett i ettertid, skjedde det i en veldig merkelig tid, gjennom utvidelsen av universitetet og paperbackbokens oppkomst, som finner sted ganske sent i Frankrike. Før trengte du en billett for å komme inn på biblioteket, en rar greie som er spesifikk til den franske konteksten. Men så oppstår det et offentlig ordskifte med den masseproduserte paperbacken. Men ordskiftet syntes også å handle om det samtidige, og det henvendte seg til ting folk var opptatt av.

Jeg leste alt dette i Australia, og det jeg leste, slo meg ikke som esoteriske teorier – istedenfor var det som å lese nyhetene. Bøkene beskrev faktisk dagliglivet. Språket var vanskelig, men når du først hadde mestret det, var det mer sånn, «Å ja, det der skjedde nettopp meg også». De skrev ikke om formelle studieobjekter, det handlet om verden. Det er dette teori betyr for meg: Det handler ikke om å formulere en setning som, «Som Walter Benjamin sa ...». Det handler om å skape begreper som kan artikulere følelser og persepsjoner i *dette* hverdagslivet.

Teori i denne forstand blir faktisk skrevet nå og da. Omstendighetene for at dette skal skje, inntreffer som oftest når den disiplinære logikken som sørger for at skriftlige arbeider fungerer i et språklig spill og, du vet, lander deg en akademisk jobb – når alt det bryter sammen – som når Benjamins doktorgrad ikke blir godkjent, og han ender opp på utsiden av de tradisjonelle intellektuelles vaner. Han blir en organisk intellektuell, et slags medlem av en filleproletær-hvit-snipp-kreativ klasse.

Shammas: Det du sa om bibliometri og disiplineringen av fagdisiplinene, resonnerer med noen av oss som er fagsosiologer: I det norske universitetssystemet har vi nå et system med «publikasjonspoeng», en slags stadig pågående «Research Assessment Exercise», der noen prestisjefylte tidsskrifter blir regnet for å være «Nivå 2», andre blir sett på som «Nivå 1», som er helt adekvat, og andre er «Nivå 0», altså «ikke-vitenskapelige». For å si det med Bourdieu: Det er en hel mengde «symbolsk makt» som kommer til anvendelse i kategoriseringen av publikasjoner, og den former hele det vitenskapelige feltet. Bør vi kjempe innenfor eller utenfor slike systemer?

Wark: Det er komplisert, vet du. Det skjedde i Australia på 1980-tallet. Det var kanskje et av de første stedene det startet. Beklager! (*ler*) Og det var et resultat av Labour-regjeringen som tok over og bestemte seg for å gjennomføre reformer i høyere utdanning. Jeg tror bakgrunnen til det hele var: Hva er statens politikk overfor universitetet? Hva vil staten med universitetene? En rekke universitetsadministratorer gikk med på et løfte til myndighetene som var, «Hvis dere fortsetter å gi oss penger, så skal vi holde økonomien gående. Vi er i en kunnskapsøkonomi nå, og det er vi som produserer kunnskapen.» Og det var delvis et ærlig løfte, og delvis var det ikke det. Staten hadde en tendens til å svare ved å si, «Å, så dere er økonomiske aktører nå? Vel, da får vi måle dere på samme måte som vi måler andre økonomiske virksomheter.» Det var den djevelske handelen universitetene endte opp med å gå med på.

Personlig har jeg blandede følelser når det gjelder alt dette. Jeg jobbet ved et ikke-prestisjefyllt universitet i Australia, og da dette systemet ble innført, forstod vi plutselig at det fantes en massiv diskrepans mellom ressursene vi fikk fra staten, og ressursene som tilfalt de prestisjefylte universitetene, selv om produksjonen deres ikke matchet vår. Så vi oppdaget at «vent litt, dere gir University of Sydney alle disse ekstra midlene, men de jobber ikke mer enn oss». På

den andre siden blir alt redusert til det målbare. Du tvinges inn i en kvantifisering av kunnskap som informasjon og som en av innsatsfaktorene i en ny type økonomi – en kvantifisering som samtidig avslører visse ulikheter i ressursfordeling.

Shammas: Så systemet har også et nærmest progressivt potensial til å undergrave disse ulikhetene?

Wark: Både ja og nei. Man blir bundet til det å skulle omdanne hele utdannings-systemet til en økonomisk sektor, som blir drevet som et slags spill, et *game-space*. Det hele ble på en måte bare veldig kynisk: «Å, det akademiske publiseringssystemet er jo bare en svindel.» Jeg fikk min start i journalistikken. Jeg skriver raskt. Som frilanser var jeg vant til å jakte etter publikasjoner. Så personlig kom jeg ganske godt ut av det å måtte nærme meg academia som et spill der akademisk «kvalitet» stadig blir målt. Men det er virkelig bare en fantasi å tro at man kan måle kvalitet i kvantitative termer.

Tragedien for kritisk teori er at disse akademiske styringssystemene gjør at det virkelig ikke lenger er noe poeng i å skrive bøker, fordi arbeidsmengden som legges ned i en bok, ikke lenger «teller» på samme måte som med en artikkel. Arbeidsmengden kan overhodet ikke måles.

Shammas: I Norge er det i hvert fall sånn at en bok regnes å være verdt rundt tre tidsskriftsartikler – det varierer noe, avhengig av nivået på tidsskriftene og forlagene. Men det er i det minste en viss anerkjennelse for at det å skrive en bok innebærer mer arbeid.

Wark: Ja, men kom an, det burde telt mye mer – ti artikler! (*ler*) Bøker og artikler er ikke engang sammenlignbare. Den interne kompleksiteten og resonansen som blir mulig gjort i overgangen fra en artikkel til en bok, stiger drastisk. Det er ikke mange av dem som befinner seg i kritisk teori-verdenen som vet hvordan man skriver bøker lenger engang, deriblant en del berømte navn. De skriver bøker som om de var artikkelsamlinger. Bokformen er ikke en del av den verdenen lenger. Så hvis du faktisk skriver en bok på rett vis, burde den telle mer som hundre artikler.

Shammas: *Burde vi kjempe for å endre disse vekslingsratene eller blir det bare å inngå i en «djevelsk handel», som du kaller det?*

Wark: Vel, jeg vil nødig fortelle noen hva de bør gjør i en kontekst som jeg overhodet ikke kjenner til. Men det er verdt å tenke på fordi jeg ser dette med noen av kollegene mine, hvor de er innbitte motstandere av «*det nyliberale universitetet*» – men stopp en hal, det de forsvarer, er *det føydale universitetet*, et universitet hvor de selv er føydalherrene. De har en privilegert posisjon som virker ufortjent. Dét kan ikke være løsningen, og mange yngre, mer prekäert ansatte akademikere og skribenter avviser den.

Så kanskje det heller er et spørsmål om universitetsformenens topologier og tilhørende mangler. Universiteter inneholder alltid disse underlige arkeologiske lagdelingene. De er aldri bare én ting. Folk sier, «Der er det *nyliberale universitetet!*» Men det er litt sånn, *har du vært der?* Folk går fortsatt med kapper og hatter på avslutningsseremoniene. Alle disse merkelige lagene former universitetet. Universitetets nasjonale rolle fra den fordristiske kapitalismens glansdager har heller ikke forsvunnet helt: Universitetet spiller i en viss grad fortsatt den rollen. Universitetet er i stor grad en hybridinstitusjon. Snarere enn å være for eller mot en bestemt modell, burde vi se på hullene i disse modellene og spørre oss selv hva som er mulig å utrette i gapet mellom dem.

Shammas: *Kanskje problemet bør ses på i lys av forsøk på å utvikle en tredje form – hverken det føydale eller det nyliberale universitetet. Er noe av løsningen ting som MOOCer [Massive Open Online Courses], nettbaserte seminarer, virtuelle konferanser, uformelle studiesirkler eller sider som Library Genesis, AAAAARG og Sci-Hub? Kan vi utvikle virtuelle rom som får oss videre, forbi det tradisjonelle universitetet?*

Wark: Jeg tror alle de tingene er svært viktige, og jeg har bidratt til noen av dem selv. Hvis du har lyst til å skaffe deg en engelsk oversettelse av Platonovs *Chevengur*, som er gått ut av trykk, kan du laste den ned fra Monoskop.org, fordi det er mitt eksemplar, som inneholder mine notater i marginen. Hvis du vil skaffe deg Bogdanovs *Essays in Tektology* på engelsk, som er en utrolig sjelden bok, så er det mitt eksemplar som ligger ute på Monoskop.

Men i en viss forstand er disse modellene ikke-generaliserbare. De består ikke den kategoriske imperativ-testen: Hvis dette ble den generelle modellen,

så ville hele publiseringsverdenen falle sammen, og det er *ikke* bra. Vi befinner oss i en hybridsituasjon hvor gratis tilgang til tekster er svært viktig, spesielt utenfor den utviklede verden. Jeg hater Academia.edu, fordi det er en *business*, men Academia forteller meg hvilke land folk laster ned tekstene mine fra, og jeg ser at, å ja, i halve verden har man rett og slett ikke mulighet til å skaffe seg lovlige utgaver av bøker eller tidsskrifter, ganske enkelt fordi de enten ikke er tilgjengelig for salg i disse landene, eller fordi man ikke har råd til dem. Mye av arbeidet mitt ligger ute på Sci-Hub.

Jeg lager ikke PDF-er av bøker jeg har solgt til Verso, bøker som de jo betaler meg for. Men andre folk gjør det, og jeg vet om det. Verso vet også om det. Jeg vil at forlagene mine skal kunne tjene penger og betale en lønn til korrekturleserne og redaktørene, forsidedesignerne og nettsideadministratorene, og så videre. Ingen er villige til å jobbe gratis med rutinemessig redaksjonsarbeid over lengre tid. I denne økonomien kan ikke alt det der være «gratis». Men merkelig nok, selv om bøkene min finnes i gratis form, fortsetter de å bli solgt som varer. Det er en ganske pervers og underlig hybridøkonomi.

Shammas: *Er du mot at folk laster ned bøkene dine ulovlig på nettet?*

Wark: Ikke i det hele tatt. Jeg har snakket med folk i Verso om dette. Det er faktisk oftere distributørene enn forlagene som blir ganske territoriale når det gjelder disse sakene. Jeg selger bøker – det er grunnen til at jeg har et forlag – bøkene selger godt nok til at produksjonen av bøkene kan rettferdiggjøres. Men det som er vilt, er at det ofte er én og samme person som både kjøper boken og laster den ned gratis fra Internett. Hva slags økonomi er dette? Det finnes ingen god forklaring på hvordan dette liksom skal fungere. Det passer ikke inn i hvordan samfunnsøkonomien sier at dette bør fungere. Informasjonsøkonomien er utrolig merkelig. Hverken ortodoks samfunnsøkonomi eller marxismen har klart å gi noe godt svar på hvordan den fungerer.

Holen: *I går nevnte du at General Intellects ligger ute gratis på nettet ...*

Wark: Mesteparten av boken er basert på tekster jeg skrev for *Public Seminar*, som er New Schools open access-nettside, et åpent intellektuelt diskusjonsrom. Av og til får jeg tilbakemeldinger på at disse tekstene er «dårlig korrekturlest». Og svaret mitt er alltid: Har du lyst til å korrekturlese dem frivillig? Du er mer

enn velkommen til å lese gjennom og rette tekstene selv – eller du kan få dem gratis i denne litt upolerte formen; eller, du kan vente til de er tilgjengelig i bokform, betale 17 dollar for at arbeidskraft er blitt nedfelt i tekstene, et arbeid som folk stort sett ikke er villig til å utføre uten betaling. Så min policy er at jeg i første omgang legger ut tekstene på nettet gratis – men da i ganske upolert form. Jeg gidder ikke å fikse dem. Jeg kommer ikke til å be en eller annen doktorgradsstudent om å gjøre det gratis: De har bedre ting å finne på. Men etter hvert kommer det en utgave av teksten som er enklere å lese og lettere å sitere. Dermed oppstår det to ulike informasjonsfelt, med ulike hastigheter og stilarter. Det finnes et raskt, nettbasert felt og et tregere, mer gjennomarbeidet informasjonsfelt, etter at boken er blitt publisert.

Shammas: Denne diskusjonen henger sammen med et bredere spørsmål om en forfatters skrivestil, og mer spesifikt din egen skrivestil. Bøkene dine er nøye redigerte, og du har en helt særegen stemme, en karakteristisk prosastil. Hvor viktig er det for deg å opprettholde en særskilt stil i teoretiseringen din – måten teorien legges frem for leseren? Er stil også en viktig del av det kritiske prosjektet?

Wark: Vel, jeg er jo en forfatter! Jeg er en bedre forfatter enn en forsker, og jeg oppdaget at det kunne være en slags nisje. Språkferdighetene mine er ikke fantastiske. Fransken min er litt rusten, men jeg kan fortsatt gjøre meg forstått, og det er grunnen til at jeg skriver om ting som er skrevet på fransk. Men jeg kan ikke drive med sammenlignende litteraturvitenskap, fordi jeg har bare kompetanse i dette ene fremmedspråket. Det er folk som er mye, mye flinkere til dette enn jeg er. Jeg har også begrenset tålmodighet til å holde på med arkivforskning. Jeg elsker å spore opp *levende* mennesker, jeg har jo en journalistikkbakgrunn, så jeg gjør heller det. Jeg kjenner til andre som skriver om situasjonistene, og jeg har sagt til dem, «Jeg har Michèle Bernsteins telefonnummer!» Og de sier til meg, vel, hvorfor trenger jeg det? Jeg bare, «Kødder du med meg?» Der jeg kommer fra, ville det vært gull verdt: Man må gå og snakke med folk. Det betyr også at jeg sitter på utrolig bra sladder som ikke eigner seg på trykk, hvem som lå med hvem, den typen ting.

Som Oscar Wilde sa, enhver kunstner har sine begrensninger, og disse begrensningene kalles for *stil*. Det eneste jeg kan, er å skrive en god setning, på engelsk, og det er jo morsmålet mitt. Folkene jeg virkelig liker, var i stand til å

gjøre det samme. Guy Debords sene prosa er ganske enkelt noe av det vakreste jeg har lest, både på engelsk og fransk. (Setningene hans overlever å bli oversatt.) Man ser på hvordan tekstene er satt sammen og man blir ganske enkelt overveldet, det er en måte å tenke på hva hele skrivekunsten er. Walter Benjamin kunne skrive så gnistene føyk. Jeg har begrenset kjennskap til tysk, men jeg kan se på de opprinnelige tekstene side om side med oversettelsene og tenke at dette ganske enkelt er språkets herlighet. Marx var journalist. Prosaen hans er fantastisk, og *Kapitalen* er spekket med vitser. Jeg fikk dette fra Keston Sutherland: Når Marx snakker om arbeid, er det *Gallert*, gelé – aspikk, en kjøttgelé. Arbeidsprosessen omdanner arbeideren til en kjøttgelé, ikke sant? Det er en spøk om hvordan borgerskapet spiser (*ler*). Du kan lese alle disse høytsevende teoretiseringene av abstrakt arbeidskraft, og de nevner ikke med ett ord at Marx har smuglet en spøk inn i tekstene sine.

Så dette var modellene jeg ville etterligne, og disse folkene kunne virkelig skrive. Vi snakker om en litteratursjanger her: teori. Hvis du leser en roman og oppdager at den ikke er skrevet godt eller på en interessant måte, vel, hvorfor skal du da orke å lese den? Det finnes en hel haug med dårlig teori: Hvorfor finnes det alle disse bøkene som man ikke egentlig har lyst til å lese? For meg gir det ingen mening. Folkene vi skriver om, kunne virkelig skrive. Så alle bøkene mine er bygget opp som bøker, som tar boken som form, som tar teori som en sjanger. Bøkene går gjennom mer enn hundre utkast og omskrivninger. Den endelige utgaven av boken *A Hacker Manifesto* er versjon 14.1, altså utkast nummer 141.

Shammas: *Dette er jo vesensforskjellig fra måten moderne sosiologer tenker. Jeg minnes en fremstående sosiolog som avskrev en kritisk teoretikers arbeider ved å si, «Vel, den personen er bare en forfatter», noe som var ment å implisere at denne personen ikke var til å ta på alvor: Kun «seriøs» samfunnsvitenskap fortjener å bli tatt på alvor, og seriøsitet betyr nettopp at man ikke er en forfatter, et skrivende menneske, at man ikke har en bestemt stil. Moderne samfunnsvitenskap er ikke interessert i tekstens stilart og ser på den utelukkende som en begrensning.*

Wark: Vel, det finnes en rolle for samfunnsvitenskapen, og den står og faller på om den klarer å finne bevis for en påstand og om andre klarer å replisere funnene. Men når det gjelder det siste av disse to kriteriene, viser det seg at repli-

serbarheten er fraværende i 60 prosent av tilfellene! Så, OK, la oss se om de klarer å få greiene sine replisert av andre, og først da kommer jeg til å lese dem. Hvis de vil påstå at det er en vitenskap, bevis for meg at det er en vitenskap. Å påstå at noe er vitenskapelig er en svært, svært sterk påstand.

Hvis det er påstanden man skal bruke til å fronte sosiologien med – at det er en vitenskap – har den i grunnen aldri lykkes noe særlig med den. Max Weber kunne skrive når han ville det. Durkheim er en smule tørr, kanskje, men Simmel kunne skrive, og det samme gjelder Tarde. Karl Mannheim kunne skrive, som kanskje er grunnen til at vi husker hans kunnskapssosiologi og ikke Bogdanovs tekologi, hvor Mannheim fikk mye av greiene sine fra. Og fra Weber av måtte sosiologene skrive seg opp mot Marx. De måtte i hvert fall prøve å nå opp til Marx' høyder i skrivningen. Sosiologien ville ikke eksistert uten litterære talenter. Sosiologien ble *skrevet* inn i virkeligheten.

Shammas: *I arbeidet ditt er det stadige angrep på borgerlige verdier og middelklasseverdier. I Molecular Red skriver du at kritiske teoretikere har falt for borgerlige idoler som Wagner, Hegel og Mallarmé. Er noe av problemet at akademikere er middelklassemennesker, at de befinner seg i en middelklasse-sfære?*

Wark: Det finnes en hel litteratur om klasse av akademikere som ikke engang nevner hvilken klasse akademikerne *kommer fra*. Jeg er en provinsial type, *petit-bourgeois*, min far var arkitekt i Australias utkantstrøk – definitivt ikke *haut-bourgeois*. Jeg snakker ofte om dette med master- og doktorgradsstudentene mine, som faller pladask for Adorno, og poenget mitt er alltid: Vet du, han var, på den ene siden, en virkelig storborgerskapets sønn, men på den andre siden var han jødisk og dermed fullstendig ekskludert fra ansettelser i staten eller fra akademiske ansettelser overhodet, annet enn i Frankfurt. Så det finnes en utrolig spenning der, og Adorno skrudde på en måte helt opp den første siden ved seg selv, noe han var i stand til som en sønn av borgerskapet. Herligheten, moren hans var jo operasangerinne! Selvfølgelig kan han musikk. Han fikk privattimer i Kant av Kracauer i en alder av 15 år! Du kommer aldri til å kunne konkurrere med dette! (*ler*) På den ene siden, hele denne privilegertheten, og på den andre siden, den voldsomme sårbarheten, siden Adorno ikke engang kunne eksistere i landet i 1933.

Jeg tror det vanligste er en form for klassefornektelse. På den ene siden, personer som meg som *later som om* vi kulturelt sett er borgerlige når vi ikke egentlig er det (*ler*). På den andre siden, faktiske medlemmer av borgerskapet som later som om de er arbeidere. De har lyst til å organisere arbeiderne. Det er litt sånn, har du engang peiling på hvordan fagorganisering fungerer? (*ler*) Jeg var partimedlem i ungdomsårene. Jeg har sett hvordan det fungerer.

Og samtidig, dette er på mange måter utrangerte klassekategorier, i hvert fall i den overutviklede delen av verden. Finnes det fortsatt et borgerskap? Eller har vi å gjøre med en ny type herskende klasse som ikke er utstyrt med de gamle, borgerlige verdiene?

Shammas: *Burde vi bare godta klassebakgrunnen vår?*

Wark: Vel, jeg vet ikke om man bare bør godta den, men en viss mengde ærlig selvrefleksjon ville kanskje ikke vært så ille. Å tenke på hvordan man blir formet av klasse og klassekultur, hvordan høykultur er et mål man streber etter. Hvis du er småborgerlig av opphav, så er ikke borgerlig kultur egentlig din kultur. Det er dessuten ofte en død kultur: Borgerskapet selv holder ikke på med disse greiene lenger – om det i det hele tatt går an å snakke om et borgerskap lenger.

Shammas: *I en av bøkene dine skriver du at folk har en tendens til å overdrive hva borgerskapet er i stand til å lese – det amerikanske borgerskapet av i dag er ikke en belest klasse.*

Wark: Nei! (*ler*)

Shammas: *Det er en trumpsk, vulgær ...*

Wark: Ja! Og dermed: Hvorfor skulle motvekten vår til dét være en eldre utgave av borgerskapet? Det gir ingen mening. For Adornos del, tror jeg at han trodde at han hadde funnet visse lommer, visse unntak til borgerlige former innenfor borgerskapets nedarvede kultur: europeisk musikk og romanen. Anakronismer. Men unntakene har for lengst blitt absorbert.

Shammas: *I Molecular Red foreslår du også at vi burde akseptere det vulgære, at vi burde omfavne det. Žižek fremmer det motsatte argumentet, nemlig at vi*

burde strebe etter mer høflighet, mer redelighet, særlig i møte med personer som Trump, og at dagens førende eliter nettopp er vulgaritetens stemme.

Wark: Det er komplisert, og Žižek – for å nevne noen som forresten er besatt av Wagner – jobber innenfor en sånn høykultur/lavkultur-greie, ispedd grove vitser. Han jobber i spenning mellom det høye og det lave for å oppnå en litterær effekt. Men kanskje vi burde utforske dette med det vulgære litt mer.

Så, tenk på bestanddelene i det vulgære: Det er jo i en viss grad perverst at marxister ikke vil være vulgære, når det vulgære nettopp er det folkelige, folket. Det finnes en hel litteratur om allmenningen, *the commons*, folket, flertallet, *the multitude* – det «vulgære» er et ord som er koblet opp mot alle disse tingene. Men ordet er også knyttet til det som befinner seg utenfor den borgerlige seksualmoralen. Finnes det måter å åpne opp dette ordet, «det vulgære», og dets betydninger litt mer?

En annen ting som fascinerer meg: Det som forener Lukács, Althusser og stort sett alle andre innen den såkalte vestlige marxismen, er at alle sammen er motstandere av vulgær marxisme. Det er liksom den *eneste* tingen de har til felles, så å si – viktigere enn motstanden mot de herskende klasser er motstanden mot vulgærmarxismen. Så hva innebærer det? Hvis man ikke skal være vulgærmarxist, blir man på sett og vis en borgerlig marxist: Man skulle ønske man var en del av aristokratiet. Men det *finnes ikke* et aristokrati: Det er som å skulle innta en imaginær klassekultur, en spirituell overklasse som skal lede arbeiderklassen – i deres egen fantasi – mot borgerskapet.

Det er en slags nietszscheansk vilje til makt-greie. Man ønsker å være et moralsk ledende eksemplar av en klasse som er i ferd med å opphøre å eksistere. Det finnes ikke et klassisk borgerskap, i den grad borgerskapet selektivt absorberte aristokratiske verdier og gjorde dem til sine egne. Og nå ønsker man altså å absorbere overklasseverdier og gjøre dem til sine egne ... Hvorfor setter man aldri spørsmålstegn ved dette? For min del virker det temmelig sprøtt – eller i det minste svært datert. Så, finnes det en måte man kan tenke «*vulgus*» på nytt?

Men jeg hadde en mer spesifikk tanke bak det med å skulle omfavne det vulgære. Vulgærmarxismen har alltid blitt sett på som en økonomisme, men det var som regel en økonomisme omkring produksjonsforholdene. Du vet, den gamle lekse om at «alt blir forklart straks man forstår produksjonsforholdene. Jeg skal forklare Wagner for deg som et epifenomen til bytteverdiens lover.» Men det er alltid snakk om produksjonsforholdene, aldri produksjonskreftene.

Blindsonen ikke bare i marxismen, men også i kritisk teori som helhet er at ingen lenger spør hva de rådende produksjonskreftene er nå.

Dette er ikke din bestefars kapitalisme lenger! Det finnes ikke noen dampmaskiner lenger – det ville vært vanskelig nok å finne en fungerende modell av en dampmaskin. Vi har ikke lenger å gjøre med en klassisk industriproduksjon. Informasjon som kontrollteknikk har ormet seg inn i selve organiseringen av fabrikken. Akkurat som det at Marx brukte en god del tid på å forstå dampmotorer, må vi prøve å finne ut av hva som er de rådende produksjonskreftene nå, i samarbeid med dem som jobber med dem.

Shammas: Dette henger jo sammen med begrepet ditt, «hackerklassen», eller den «vektorielle klassen», som du diskuterer i en del av tekstene dine. I løpet av foredraget ditt i går virket det som du trakk deg litt når det gjelder dette begrepet, hackerklassen. Du virker ikke å være helt fornøyd med det lengre. Er det en presis beskrivelse?

Wark: Det er skikkelig vanskelig å navngi ting og å få de navnene til å feste seg. Ofte er det slik at de arbeidene vi ser på som virkelig vellykkede teorier, klarte nettopp det. De klarte å få begrepene til å feste seg ved at man tuklet med språket. Marx gjorde det. Han gir ordene «proletariat» og «borgerskap» nye begrepsmessige betydninger. Alle gjorde det, all kritisk teori vi beundrer, intervenerte i språket og navnga ting på nye måter. I Walter Benjamins arbeider er det «reproduserbarhet»: Det er et klønete ord, selv på tysk, *Reproduzierbarkeit*, men han stifter med det et begrep, og det er slagkraftig. Så vi er fanget i dette språket, men det beskriver et forutgående århundre. Hvordan ville et språk som beskriver dette århundret, sett ut? Det viser seg å være veldig vanskelig å gi et svar på dette.

Så, jeg tror virkelig at det finnes nye klasser som er skapt av utviklinger i produksjonskreftene, som har påvirket produksjonsforholdene, eiendomsformen, vareformen, og så videre. Da Marx skrev *Kapitalen*, ble han en smule besatt med å skulle redusere alt til en idealtypisk produksjonsmodell med bare to klasser. Marx mente at den historiske tendensen pekte mot avskaffelsen av andre klasser og at klassekampen ble sammenpresset til en dynamikk mellom arbeid og kapital. Det viser seg at det kanskje ikke er tilfellet i det hele tatt.

Og i resten av Marx, er det åpenbart ikke tilfellet. Han snakker om flerklassopolitikk i tekstene om Frankrike. *Den 18. brumaire* er herlig subtil når det

gjelder alle de ulike klassene og hvordan de forholder seg til hverandre, og Gramsci tar naturligvis dette som utgangspunktet for sine analyser. Så hvis man begynner med Marx' politiske tekster, heller enn den mer forenklede toklassemodellen, finner man kamper mellom flere klasser. Når produksjonsmåten endrer seg, kan nye klasseformasjoner oppstå. Hvordan ser disse klasseformasjonene ut *nå*?

Og hva er denne klassen som vi kanskje tilhører som ikke akkurat er arbeiderklassen, og som det ikke går an å kalle småborgerlig (som er klasseopp-havet mitt)? Jeg eier ikke eiendom. Jeg må selge noe. Men jeg selger ikke arbeidskraften min. Det jeg må selge, måles ikke på samme måte som solgt arbeidstid måles. Og jeg skaper ikke akkurat varer. Jeg lager varianter av informasjonsmønstre. Nå har det seg jo sånn at helt nye eiendomsformer oppstod for å klare å håndtere dette som noe som kunne eies – åndsverk. Men det er basert på informasjon, som vi jo har sett har merkelige allmenningseffekter, hvorav ett enkelt eksempel er måten teori sirkulerer på. Og underlig nok, så eier jeg faktisk mine egne umiddelbare produksjonsmidler, akkurat som småbønder gjorde før i tiden. Jeg eier en laptop. Men utenom det eier jeg ikke midlene som skal til for å realisere verdien av det jeg driver med.

Shammas: *Det var noe av det du snakket om i går som ga gjenklang for vår del.*

Wark: Ja, det er som å være en bonde under føydalismen igjen! Det er besyn-derlig.

Shammas: *Vi har ikke å gjøre med et laptopproletariat her, men «laptopleilendinger».*

Wark: Ja, nettopp, og det er utrolig rart. Jeg må rekke tidsfrister, men måten jeg rekker disse tidsfristene på, er helt opp til meg, og akkurat sånn var det å være leilending. Man kalte det for *Saint Monday*, blå mandag: Bøndene jobbet seg halvt i hjel, fire dager i strekk, og deretter tok man seg en tredagershelg. Herren bryr seg ikke og kan heller ikke gjøre så mye med det, så lenge han har fått grunnbyrden sin. Det er der vi er tilbake nå, snarere enn i klokketiden, hvor du stempler inn, stempler ut, ikke får ta toalettpauser før fagforeningen har tilkjempet seg retten til det, og så videre.

Men det er selvsagt ulike ting som foregår. En annen effekt av at informasjon er blitt en produksjonskraft, er at noen former for arbeid nå blir målt og kontrollert langt nøyere enn på fabrikken. Men hva produserer arbeiderne som er underkastet dette regimet? Ting som er designet av denne andre klassen, kretsløp eller programvare eller logoer eller fargen på produktet – en klasse som har *informert* det som først bare var død materie, som har bedrevet forskjellskapning: hackerklassen. Og vi er langt fra helgener. Det var vår klasse som skapte disse forferdelig prekære arbeidsformene.

Shammas: Hva slags arbeid tenker du på, helt konkret? Uber, Airbnb, «plattformkapitalismen», som Nick Srnicek og andre skriver om?

Wark: På sett og vis er den erketyriske formen Amazons lagerarbeidere, hvor et system genererer aktivitetsløshetsrapporter målt ned på sekundnivå. «Du gjorde ingenting i 15 sekunder», og systemet har lyst til å vite hvorfor. Og greit, man kan kalle det for «plattformkapitalisme» om man vil, men kanskje det å klistre modifierende adjektiver på kapitalismen – som om kapitalismen var en evigvarende essens som bare endrer sitt ytre utseende – ikke utgjør noen god form for begrepsdannelse. Kanskje det ikke dreier seg om kapitalisme i det hele tatt engang, men noe verre. Varegjøringen har tre distinkte former: varegjøringen av jorden, av salgbare produkter og, nå mer nylig, av informasjon. Akkurat som at kapitalismen kapret den gamle jordeierøkonomien fra utsiden, tror jeg informasjonssentriske produksjonskrefter har kapret produksjonskapitalismen fra utsiden – kontroll over produksjon gjennom informasjon.

Holen: Amazon har nylig tatt ut patent på et armbånd som vibrerer når arbeideren feilplasserer en bok.

Wark: Nettopp, sånne ting. Ikke alt er en slags hackerkreativitet som står utenfor det historisk betingede arbeidet. Men tingen med industriarbeid er at det handler om produksjon av den samme tingen. Det er sånn bytteverdi fungerer. Ekvivalente enheter av nøyaktig den samme tingen. Det er *ikke* min jobb. *Min* jobb er å produsere forskjell. Det jeg produserer, teller bare som en vare hvis det på en eller annen merkelig måte blir definert som noe nytt. Hvilken klasse er det som holder på med sånt? Jeg kalte den hackerklassen, men jeg vet ikke om dette språket fortsatt fungerer i 2018 på samme måte som det gjorde i 2004.

Ordet «hacker» har blitt et massivt kriminalisert begrep. Det er mindre tvetydig enn det en gang var.

Shammas: *Ja, dette ordet, hacker, pleide å beskrive en slags skyggeaktig figur, noen som befant seg ved teknologiens yttergrenser, en undergrunnsaktig, vagt progressiv type, men nå med hackeskandalen mellom USA og Russland, har hackere i økende grad blitt sett på som en forlengelse av tradisjonelle geopolitiske krefter. Har historien tatt igjen begrepet ditt?*

Wark: Ja, ikke sant. Ordet har blitt ladet med en langt mer begrenset betydning. Så jeg står litt fast når det gjelder å finne et godt navn. Det var et nydelig ord å bruke for ti år siden. Når det gjelder det engelske språket, så har ordet nettopp disse saksiske røttene, det er ikke et av disse latinskpåvirkede, abstrakte substantivene. *A Hacker Manifesto* er fylt med alle disse abstrakte substantivene av latinsk opphav, unntatt dette ene ordet. Så jeg leker meg en del med språket i den boken. Jeg pleier å si at det er skrevet på «europeisk», et imaginært språk som består av tre likestilte deler: kirkelatin, marxisme og forretningsengelsk.

Shammas: *Vi møtte nylig Maurizio Lazzarato, og han skriver selvsagt en god del om hvordan nyliberalismen omgjør oss til våre egne administratorer, tids-administratorer, som du også er inne på. Er du opptatt av vår tids subjektive egenskaper? Hvordan denne tidsepoken påvirker vårt velvære?*

Holen: *Subjektivitetsproduksjonen ...*

Wark: Ja. Jeg vil ikke kalle det for nyliberalisme, fordi det er på grensen til å bli et dagligdags ord. Det er tilnærmet like meningsløst som ordet «postmoderne» var på midten av 80-tallet. Dessuten, «nyliberal kapitalisme» er et (ikke-)begrep hvor selv modifikasjonen blir modifisert. Når du har laget noe så merkelig ut av språket, tyder det på at et begrepsmessig arbeid fortsatt gjenstår.

Begreper bør har en viss konstraintuitiv side ved seg, måten de navngis og brukes på. Nyliberalisme er i ferd med å bli – altså, hva er det som *ikke* er nyliberalt nå? Begrepet er blitt for bredt, i den grad at det er i ferd med å kollapse. Men i boken *Gamer Theory*, som ser på kulturverdenen, var det jeg ville spørre om følgende: Hvordan ble spillets subjektivitet allmenngjort? Kanskje det vi tenker på som nyliberalisme, i realiteten er former for spillets logikk. Selv om

du ikke spiller spill på fritiden, kan du likevel tenke på alt som har med arbeidsplassen og hverdagslivet å gjøre som et spill – inklusiv *dating*: Datingapper er bare en *gamespace*-versjon av kjærlighet og sex! (*ler*) Alle får de der poengsummene, *swipe* til venstre eller til høyre. Det er en del av et *gamespace*, på samme måte som man blir oppfordret til å tenke på arbeid, på livet, som et spill.

Shammas: *Alfie Bown beskriver dette godt i sin nye bok, The Playstation Dreamworld, hvor han snakker om at spillindustrien nå er større enn filmindustrien, større enn Hollywood, og at uansett om du spiller dataspill eller ikke, så former videospill og dataspill, direkte eller indirekte, våre grunnleggende lys-ter.*

Wark: Nettopp. Hvis man skal forstå dagens subjektivitet, kan man enten studere tyske høyreorienterte økonomer, for å si det sånn, men det reiser bare spørsmålet om hvordan dagens subjektivitet læres og oppleves i hverdagslivet. Man må se på hvilke grensesnitt dagliglivet nå leves gjennom. Man må bedrive litt medieteorier, basert på faktiske studier av disse formene for grensesnitt.

Shammas: *Alfie Bown antyder også at spill kan vise oss måter å bevege oss forbi kapitalismen på. Er dette noe du også har tenkt på?*

Wark: Ja, og det har pågått i lang tid. Hvis vi går tilbake til Bernie DeKovens New Games Movement og den typen ting – jeg er alltid interessert i avantgarder, og i spilldesign fant jeg en avantgarde. New York var et av stedene du kunne finne den, fordi spillindustrien hovedsakelig er basert i California, så New York hadde masse folk som tenkte, «Vi kommer aldri til å konkurrere med de store 100 millioner dollar-spillene, la oss lage disse andre greiene som kommer til å fungere på telefonene til folk.» De fant et spillerom i dette området. Så ja, det finnes folk som jobber med dette. Og man kunne utformet et helt forskningsprosjekt rundt det.

Guy Debord var en spilldesigner. Debords krigsspill, *Le Jeu de la Guerre*, er faktisk et superinteressant spill. Jeg lærte meg å spille det, men jeg ble aldri noe særlig god. Richard Barbrook slo meg den ene gangen han lot meg spille, noe han aldri slutter å minne meg på (*ler*). Jeg spilte mot Alex Galloway på brettet til Alice Becker-Ho. Men vaktelskapet ville stenge bygningen for kvelden, så vi fikk aldri spilt ferdig – men jeg vet at han ville slått meg ... Jeg er skikkelig

dårlig på spill. Men Debords spill virkeliggjorde visse strategiske prinsipper hva angår å lære seg taktikker, som jeg tror han virkelig hadde lyst til å lære bort, som et slags motspill innenfor spillverdenen. Samme med Asger Jorns trelags-fotballspill, som handler om å lære seg hvordan å samtidig samarbeide og konkurrere.

Så ja, jeg tror alt det der er en veldig farbar vei, i den grad spill faktisk blir en slags utbredt kultur, og hvor mothegeomoniske kamper er nødt til å utspille seg – etter Gamergate har en bestemt maskulinitetsform blitt koblet opp mot en bestemt modell for hva et spill kan være. Jeg tror ikke spill må være sånn. Det finnes et rom for avantgarder som kan utvikle nye former, å jobbe direkte med «vulgær» kultur ved hjelp av avanserte begreper og praksiser.

Shammas: Under foredraget ditt i går sa du at utopister ønsker å organisere alt, ustanselig – de utformer altfor detaljerte planer – og at utopisme oppstår i nederlagstider. Er vi i en tid med nederlag og dermed utopisk tenkning?

Wark: Som en som er blitt lært opp av fagbevegelsen, som ser på fagbevegelsen som hjemmet mitt, livet mitt, folkene mine, tror jeg det er nyttig å betrakte det som et prosjekt som munnet ut i nederlag. Vi er et nedkjempet folk. Dermed er det ikke noe poeng ved diskusjonene mellom trotskister, anarkister, rådskommunister, den kooperative bevegelsen, parlamentaristene, osv. Vi tapte, alle sammen. Det finnes elementer i alle disse taktikkene som det går an å resirkulere, men ingen av dem fungerte ordentlig. Og dermed er kanskje tiden kommet for å kaste et nytt blikk på utopismen og utopistenes utrettelige forsøk på å gjenarbeide de praktiske sidene ved hvordan livet kan leves.

På den andre siden er jeg klar over at jeg, spesielt i USA, er omringet av optimistiske 20-åringer. Før i tiden fantes det en bitteliten organisasjon som het Democratic Socialists of America, og Bernie Sanders snakket om «demokratisk sosialisme», og alle googlet begrepet, fant DSA og ble med. De hadde sånn type ni medlemmer og nå har de 50.000 medlemmer. Jeg blir stadig vekk imponert over kvalitetsnivået aktivismen til den oppvoksende generasjonen holder.

Holen: Er du aktiv i organisasjonen?

Wark: Delvis. Jeg har et tidligere liv som partipolitisk aktivist, men jeg klarer ikke å holde på med det lenger. Men jeg vil på en måte støtte menneskene som

klarer det. Forrige lokallagsmøte handlet om leietakeraktivisme – det er boligkrise i New York – og de har virkelig ting på stell. De har en strategi, de besitter data, de forstår jusen, politikken, hvem som har innflytelse og hvem som ikke har det, hvordan å organisere lokalsamfunn og hvorfor det betyr noe. Så jeg er faktisk omringet av en optimistisk gjeng – men jeg er 57 år gammel! (*ler*) Du vet, dette er ikke min første rodeo. «Lykke til med alt sammen!» (*ler*) Men jeg dukker alltid opp på møtene.

Shammas: *Du støttet Alexandria Ocasio-Cortez og seieren hennes i demokratenes primærvalg. Da jeg leste Molecular Red og særlig avslutningskapittelet hvor du skriver om da du var medlem av det australske kommunistpartiet, lurer jeg på om dette er noe du savner. Kan du ser for deg en partipolitisk tilværelse igjen – og ikke bare det å være en intellektuell?*

Wark: Både ja og nei. Det er en spenning. Som forfatter trenger man en viss distanse til verden, som på sett og vis er nødvendig. Jeg leste nettopp Marguerite Duras. Hun har en nydelig liten tekst om det å skrive hvor hun sier at hun nærmest låste seg selv inne i et hus ute på landet med en flaske whisky og et piano og skrev mesterverker i 20 år – jeg kommer ikke til å gjøre det, og jeg sammenligner ikke meg selv med Marguerite Duras! (*ler*) Men jeg forstår følelsen av å holde en viss avstand til verden, som er noe av det å være en forfatter faktisk handler om. Så med politikk tegner jeg meg gjerne til å gjøre grovarbeidet på kontoret. Alt er basert på apper i dag – *millennials*, de har virkelig ting på stell, altså. Gamle folk klager over dem hele tiden, men jeg er stadig imponert over feilene de *ikke* begår. Så jeg går på lokallagsmøtene, deler ut løpesedler.

Det det handler om, er å motsette seg følelsen intellektuelle alltid har om at de burde lede disse greiene, noe jeg er ganske mistenksom overfor. Det er derfor jeg virkelig beundrer Victor Serge. Victor Serge var en høyst sofistikert marxistisk tenker, som man ser av bøkene hans om revolusjonære bevegelser både i Barcelona, men hovedsakelig i Sovjetunionen. Han jobbet som oversetter. Det der har jeg stor forståelse for. Han var bare en fotsoldat. Og igjen, jeg sammenligner meg ikke med ham. Men det ville vært min modell til etterfølgelse.

Shammas: *Vi så dette under Occupy Wall Street-bevegelsen, hvor noen intellektuelle var villige til å bli med så lenge de fikk stå og snakke til folket, instruere folk. Men de nektet å skitne seg til med aktivisme.*

Wark: Ja, og jeg tror det er i synkende grad toleranse for den slags. Man så det også med Black Lives Matter, hvor – og det ble gjort på en veldig høflig måte – yngre afroamerikanske aktivister på en måte sa, «Takk, men nei takk. Vi trenger penger, vi trenger at du åpner dører for oss, men vi trenger deg ikke som en lederskikkelse lenger, det er ikke sånn det fungerer lenger.» Det var ganske interessant, en avvisning – for meg virker det dessuten litt *punk rock*. «Fuck dere, dinosaurer, vi fikser dette.» Så jeg ville virkelig ikke havne på feil side av det der. Når det gjelder Occupy Wall Street, så dukket jeg bare opp. Jeg var der. Jeg skrev en psykogeografi over Zuccotti Park. Det er én ting jeg kan gjøre.

Shammas: *For å vende tilbake til en tidligere diskusjon: Hvis du ikke vil bruke begrepet nyliberalisme, hvilket ord bør vi heller bruke?*

Wark: Ord som «postfordisme» og «nyliberalisme» innebærer bare at man setter bestemmelser på ting som allerede eksisterer, så det løser ikke noen problemer. Det er som om vi aldri kom oss videre fra Aristoteles når det gjelder å danne nye begreper – som om det *bare* kan finnes en kapitalisme med bestemte adjektiver, helt frem til Den store negasjonen: Den store negasjonen skal liksom komme og omdanne det til noe helt annet. Allerede i sine forelesninger om Hegel, nevner Kojève at dette er en teologisk gest. Finnes det en annen måte å tenke periodisering på, hvor man ikke bare gjør seg avhengig av en underliggende forståelse om at noe er en evigvarende essens? Kan begrepene våre bli historiske?

Og vi kan kanskje spørre oss selv: Hvor kommer ideen om at kapitalismen er en evigvarende essens fra? Kanskje fra det at man leser *Kapitalen* som om det er et filosofisk verk når det ikke er det. Det er litteratur. Det bruker litterære taktikker. Men det er også et samfunnsvitenskapelig arbeid. *Kapitalen* forsøker å beskrive et øyeblikk, ikke å gi oss begreper som vi kan ekstrahere fra den situasjonen og bruke for evig og alltid. Den har en litterær form, som hverken filosofer eller samfunnsvitere har lyst til å engasjere seg i. De later som om halvparten av boken ikke finnes engang. *Kapitalen* er blant annet en utrolig morsom bok. Og det er sider i den som er ment å gjøre deg rasende. Boken gjør alle de tingene et litterært kunstverk er ment å gjøre.

Jeg tror det er der utfordringen ligger: Hvordan gjenopplive det språket er for noe, det språket kan gjøre. Så jeg vil ikke si hvilket ord du heller bør bruke.

Det er nettopp en del av problemet, på sett og vis. Hvordan ser kampen innen språket ut? Vi er nødt til å forstå litt mer om hvordan språk fungerer.

Hva var Marx' oppgave? Var han en forfatter? Var han bare det? Hva var teknikkene hans? Håndverket hans? Man kan ikke bare konsumere sluttresultatet etter Marx som nok en vare. Det samme gjelder for Foucault eller hvem det nå måtte være. Vi ville sikkert ikke tenkt spesielt høye tanker om noen som bare fulgte Beyoncé på Instagram og kopierte klesstilen hennes, men det er jo det som i bunn og grunn skjer i teoriverdenen: Folk er bare følgere av instagram-kontoen til Marx eller Foucault. De lager ikke egne begreper. Marx og Foucault laget egne begreper.

Om intervjuet

Teksten er en forkortet, redigert oversettelse av et lengre intervju som publiseres på engelsk i tidsskriftet *Continental Thought & Theory*, «Leaving the twenty-first century: A conversation with McKenzie Wark» (under utgivelse).